

90 ÉVE SZÜLETETT SZABÓ CSABA

(Ákosfalva, 1936. április 19. – Szombathely, 2003. május 23.)
erdélyi zeneszerző, zenetudós, népzenekutató, főiskolai tanár.

I.

SZABÓ CSABA EMLÉKÉRE¹

Váratlanul hunyt el május 23-án, 67 éves korában Szombathelyen Szabó Csaba, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola tanára. Erdélyben, a Maros megyei Ákosfalván született 1936-ban. Szülőhazájában élt és dolgozott 1987-ig. Akkor költözött családjával Magyarországra, folytatta munkáját 1988-ban a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán. Élete, tevékenysége a történelmi korban, amelyben született, őt is két országhoz, de egy hazához és egy vállalt hivatáshoz kötötte: az európai rangú magyar zenei művelődés szolgálatához. Zene és szolgálat – így határozta meg címével szemléletét, hivatástudatát, személyiségét írásainak egyik kötete, s a kettős egységet nem törhette meg a politikai határ és a vele járó kisebbségi élet annyi csüggesztő nyűge sem. Mint elmondta, 1959-ben a kolozsvári Zenei Főiskolán az utolsó olyan évfolyammal kapta diplomáját, amelynek hallgatói még minden tárgyat magyarul tanulhatták. Nem is szűnt meg mindvégig küzdeni a magyar nyelvű oktatás visszaállításáért. Tanárai: Jodál Gábor, Jagamas János – Kodály Zoltán tanítványai voltak. Maguk is olyan mesterek és kortársaik példáját állították eléje, akik nem választották el egymástól a zenei művelődés közvetítésének ágazatait: a zeneszerzést, az

---

¹ Muzsika 2003/7.

interpretáló művészetet, a tudományos és az oktatói munkát. Pályáját a Marosvásárhelyi Székely Népi Együttes karmestereként kezdte (1959-1967), és 1963-tól 1987-ig tanított a Marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Főiskolán. Zeneszerzői és tudományos tájékozódását, tevékenységét, akárcsak kortársaiét, a szülőföldjéről is magával hozott magyar népzenei és zenetörténeti hagyomány irányította. Ennek korszerű hangját kereste műveiben, köztük Dsida Jenő verseire komponált dalaiban. Ugyanez a hagyomány vezette tudományos munkájában, amikor Seress András gyűjtéséhez csatlakozva, vele együtt szerkesztette és publikálta a Csángó-magyar daloskönyvet (Moldva, 1972-1984), a magyar nyelviség és művelődés fennmaradását szolgáló gyűjteményt, és az Erdélyi magyar harmóniás énekek a XVIII. századból kötetét. Az utóbbi CD-ROM formában jelent meg, és a Magyar Művészeti Akadémia 1999. évi millenniumi díját nyerte. Lett volna még szükség Szabó Csabatudásának, hivatástudatának, személyes példájának jelenlétére továbbra is. Ha ez Neki és nekünk nem adatott meg, maradjon velünk elevenen életének, munkájának emlékezete.

Dr. Ujfalussy József

II.

[Szabó Csaba Nemzetközi Társaság - Kezdőlap](#)

A honlap rovatai:

III.

SZABÓ CSABA A KODÁLY-MÓDSZER NEMZETKÖZI TÉRHÓDÍTÁSA²

Szabó Csaba

Mielőtt megkísérelnénk összefoglalni az első Kodály-szimpozíumon (Oakland, Kalifornia, 1973. augusztus 1-15)³, elhangzott előadások alapján a Kodály-módszer nemzetközi elterjedésének tapasztalatait, válaszolni szeretnénk egy kérdésre, amely zavarba hozhatná korunk zenetörténelmének legkiválóbb ismerőit is: mikor és hol kezdődött a Kodály Zoltán nevével fémjelzett zenepedagógiai rendszer külföldi alkalmazása? A választ két körülmény nehezíti. A Kodály-módszer ugyanis a nemzetközi zenepedagógia eredményeire épült, azok felhasználásával vált egységes, hatékony, korszerű rendszerré. Eősze László – Kodály életművének kiváló ismerője – hívta fel a figyelmet (Kodály Zoltán élete képekben és dokumentumokban. Budapest, 1971) például arra, hogy a módszer sarkalatos tézisé, mely szerint „az általános emberit minden nép csak nemzeti sajátosságain át közelítheti meg”, már 1771-ben kimondta Eximeno spanyol zenekutató, és ő sem programot adott, csak regisztrált, mert akkorra az olasz, német és francia zene magától értetődő természetességgel megvalósult.

---

² KORUNK, 1974/10.

³ A szerző az oaklandi Holy Names College vendégeként részt vett a szimpóziumon.

Hasonlóan nemzetközi eredetű a Kodálypedagógia megannyi összetevője: a relatív szolmizáció Arezzói Guidó, Rousseau, Curwen, Weber, Chev , Jode  s Hundvegger, az  n. ritmusszolmiz ci  Chev , a ritmikus mozg sgyakorlat Dalcroze nevez hez fűződik. Nemzetközi alkalmazására csak akkor kerülhetett sor, amikor a különböző elemek új, egységes rendszerré álltak össze, és az a hazai gyakorlatban eredményesnek bizonyult. Ez a folyamat kb. 30-35 évvel ezelőtt zajlott le Kodály személyes ir nyításaval. A zenepedagógiai rendszer kidolgozásában részt vettek a legkiválóbb magyar pedagógusok: Bárdos Lajos, Kishonti Barna, Kerényi György, Ádám Jenő, Molnár Antal, Rajeczky Benjámin, Szőnyi Erzsébet és mások.

Az otthoni eredmények nyomán a rendszer lépésről lépésre terjedt el külföldön. Kodály rangos vil gf rumokon tartott előadásai és pedagógiai műveinek fokozod  népszerűsége (pl. a 333 olvasógyakorlat, vagy az olyan szöveges kompozíciók, mint a Biciniumok, amelyek angol fordításban egyre szélesebb körben váltak ismertté) megannyi állomása a módszer térhódításának. Nemzetközi jelentőségű pedagógiai munkásságának elismeréseként Kodály Zoltánt 1964-ben az UNESCO keretében működő Zenei Nevelés Nemzetközi Tanácsa (ISME) konferenciáján tiszteletbeli elnökké választották. Ezen a konferencián fogalmazták meg először a Kod lym dszer nemzetközi alkalmazásának igényét is.

A következő két esztendőben Kodály az Egyesült  llamokba  s Kanadába látogatott. 1966-ban a Zenei Nevelés Nemzetközi Tanácsa konferenciáján – Szőnyi Erzsébettel együtt –  s a kaliforniai Stanford-egyetemen nagyhatású előadást tartott pedagógiai kérdésekről, melynek nyomán az amerikai kormány ösztöndíjasokat küldött a Liszt Ferenc Zeneakadémiára a módszer tanulmányozására. Hasonló érdeklődés mutatkozott a kanadai és a japán zenetanárok részéről is. 1969-ben a Liszt Ferenc Zeneakadémia amerikai és japán hallgatóiból verbuválódott a bostoni és tokiói Kodály-intézet tanári kara. Az ISME 1970-ben tartott moszkvai konferenciáján minden tagállamnak bevezetésre ajánlotta a Kodály-pedagógiát.

Bevezető kérdésünkre egy mondatban tehát  gy válaszolhatnánk: a Kod lym dszer nemzetközi adaptációját az ISME javasolta 1970-es konferenciáján, de külföldi térhódítása sokkal előbb megkezdődött. Fontos

szerepe volt a módszer népszerűsítésében a Liszt Ferenc Zeneakadémia a világ majd minden országába szétrajzolt növendékeinek.

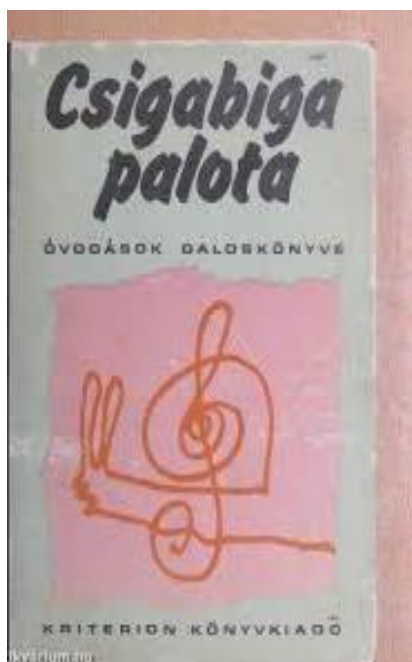
Ahogy nőtt az érdeklődés, mindinkább szükségesebbé vált a különböző országokban megjelent írások számbavétele. Az első listák Amerikában és Kanadában készültek. A legátfogóbb a kanadai Pierre Perron munkája (*The Kodály Method. A Bibliography*. Oakland, California, August 1973). 118 írást jelöl meg, a legtöbb angol nyelvű (73), 21 német, 13 magyar, 9 francia, 6 orosz stb. A kiadók között találjuk a nagy tekintélyű Boosey and Hawkest és a legjelentősebb folyóiratokat, az *Oesterreichische Musikzeitschriftet*, a *Tempót*, a *Melost*, az *International Music Educatort*, az *American Choral Review-t*, a *Szovjetszkaja Muzikát*. A szerzők között H. H. Stuckenschmidtet, Szabolcsi Bencét, Bercy M. Youngot és számos ismert zenetudóst.

Bár a jelen tanulmány nem tárgyalja a hazai adaptáció kérdését, mégis indokoltnak tartottak kísérletet tenni a Kodály-módszer bibliográfiájának összeállítására.

Mindenekelőtt azokat a tanulmányokat kell kiemelnünk, amelyek teljes egészükben a módszert népszerűsítik. Szenik Ilona *Kodály-módszer* című tanulmányát, amely román nyelven 1970-ben jelent meg a G. Dima Zeneművészeti Főiskola belső kiadványaként, magyarul a *Művelődés* 1971. 7. száma közölte, és Szász Károly hasonló című tanulmányát, amely az *Árkos – 1971* című kiadványban látott napvilágot. Ide tartozónak véljük továbbá Delly Szabó Géza *A prima vista* gyakorló könyvét (a relatív szolmizáció alkalmazásával íródott, 1945-ben jelent meg Kolozsváron), Szenik Ilona Szolfézs-példatárát (a 60-as évek elején jelent meg Marosvásárhelyen) és Szász Károly *Zeneelméletét* (Marosvásárhely, 1963). Természetesen ide soroljuk a zenei anyanyelv kérdéseivel foglalkozó írásokat: a sort Nagy István kezdi (*Zenei anyanyelvünk. Művészeti Útmutató: a Magyar Népi Szövetség Országos Közművelődési Bizottsága adta ki Kolozsváron, 1947-ben*). Jagamas János (*Adatok a romániai magyar népzene-dialektus kérdéséhez. Studia memoriae Belae Bartók sacra. Budapest, 1956.; A romániai magyar népzene kutatás egyes kérdései. Korunk, 1957. 9.; A magyar népzene és műzene kapcsolatáról. Árkos – 1971*), Angi István (*Zenei gondolkodás – zenei anyanyelv. Igaz Szó, 1970. 6.; A zenei anyanyelv esztétikájából. Árkos – 1971*) követi. Meg kell említenünk

azokat a buzdító szép sorokat, melyeket A zenei anyanyelvről címmel Sütő András írt a Művelődés 1967. 6. számában.

Helyet kapnak a bibliográfiában: 1. Kodály műveinek hazai kiadványai (lásd Benkő András: *Kodály művei Romániában*. Művelődés, 1972. 11.); 2. *Népdalkiadványaink*; 3. Az óvónők részére készült kiadványok közül: Péterfy Emília, Selmeczi Marcella, Maxim Éva: *Vers, ének, játék, mese az óvodában*. Bukarest, 1971.; Selmeczi Marcella két gyűjteménye: *Csigabiga palota*. 1971. és *Szedem szép virágom*. 1972.; 4. Márkos Albert: *Zeneiskola I-V*. című írásai (Művelődés, 1968. 10., 11. és 1969. 4., 6., 10.); 5. Almási István: *Népdalgyűjtés és zenei nevelés* című tanulmánya (Árkos – 1971) és 6. Doru Popovici Kodály gyermekkorait elemző írása: *Polifonia în corurile pentru copii de Kodály Zoltán* (Muzica, 1973. 4.).

A hazai adaptálás kérdéseit tárgyalja – egyebek között – e sorok írójának az Igaz Szó 1970-es Bartók-számában közölt Hatékony zeneoktatásért című tanulmánya, valamint Koch Mária: *Hatékonyabb anyanyelvű zeneoktatásért* (Előre, 1971. május 23.), Simon Dezső: *Párbeszéd az alkotóval* (Utunk, 1972. december 15.) című írásai. A román pedagógusok elismerő sorait találhatjuk a következő cikkekben: Barabás István interjúja Victor Giuleanuval (*Korszerűbb zenei nevelésért*. Előre, 1972. június 15.) és D. Botez nyilatkozata (A Hét, 1973. október 17.).

A hazai bibliográfia összeállításakor emlékeztetnünk kell arra, hogy az első, relatív szolmizáció alapján készült tankönyv Erdélyben 1879-ben jelent meg Déván, címe *Vezérkönyv a népiskolai énektanításhoz*. Szerzője Sándor Domokos (Szász Károly közlése, Árkos – 1971); a módszer sok elemét tartalmazták Domokos Pál Péternek és Kotsis Cecíliának a két világháború között kiadott tankönyvei, valamint a 60-as évek elején és az 1972–73-ban kiadott magyar nyelvű III., IV., V., VI. osztályos tankönyvek és tantervek.

A dokumentációk áttekintése után először azt kell megvizsgálnunk, milyen feladatokat igényel a zenepedagógiai rendszer kiépítése az „anyanyelvtől az általános zenekultúráig” útmutatás alapján, Kodály szellemében.

Azokban az országokban, ahol az abszolút hangmagasság jelölésére Arezzói Guido szolmizációs szótagjait használták, ott el kell dönteni, hogy áttérnek-e az ábécés nevekre, és a szolmizációs szótagokkal a jövőben a relatív magasságot jelölik (Franciaországban ezt a megoldást választották), vagy a relatív szolmizálásra más, az adaptáló nép nyelvének természete szerinti szótagokat alkotnak. (Ekként jártak el a Szovjetunió néhány köztársaságában. Azokban az országokban, ahol az abszolút hangmagasság jelölésére az ábécé betűit használták – mint például az angol és német nyelvterületen –, a relatív szolmizáció bevezetése természetesen kevesebb gonddal jár.

Ezzel párhuzamosan meg kell határozni – sok-sok összegyűjtött népi gyermekdal és gyermekjáték, valamint népdal alapján –, hogy melyek a honosítást végző nép zenéjének legjellegzetesebb hangközkapcsolatai, hangsorai és ritmikai sajátosságai. A gyermek- és népdalok mellett vizsgálni kell a beszéd lejtését és ritmusát. Mindezek ismeretében el kell dönteni, melyik legyen az első megtanítandó hangköz és logikus rendben a további hangközök, hangközkapcsolatok, ritmikai elemek. A zenei anyanyelv alapjainak elsajátítását követően (kb. két-három iskolai év anyaga) meg kell határozni, hogy milyen fokozatokban ismerje meg a gyermek a környező népek zenéjét és az egyetemes zenekultúrát.

Ezek után lássunk egy-két példát. Milyen munkát végez a tokiói Kodály Intézet?

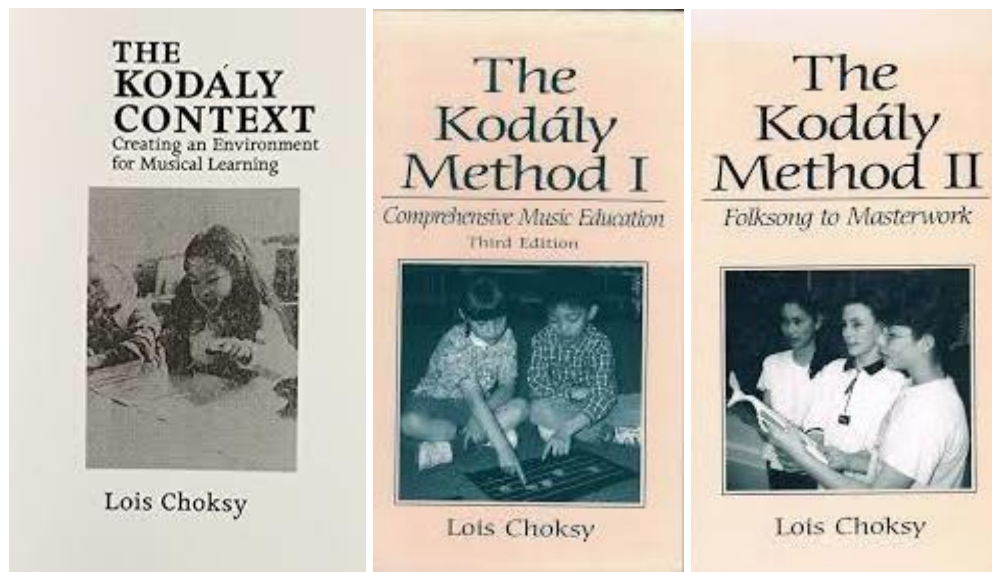

Hani Kyoko (1930–2015)

Igazgatónője, Hani Kyoko művelt, szigorú asszony. Anyanyelvi fokon ismeri Kodály anyanyelvét. Műfordítóként is jelentős. Magasra állította a mércét: a tantestület tagja az lehet, aki – miután elvégzett egy japán zenei főiskolát és tudományos fokozatot szerzett – két éven át tanult a Liszt Ferenc Akadémián.

A relatív szolmizáció bevezetése nem okozott gondot. Annál több nehézség adódott a külföld kritikátlan utánzásából, elsősorban az Amerikából beáramló értéktelen dalok általános pedagógiai alkalmazása miatt. Fokozta a nehézségeket a japán zenei folklórtudomány viszonylagos elmaradottsága: az első, tudományos értékű gyűjtemények csak a két világháború között jelentek meg. Intézményes keretek között ma sem gyűjtik a népdalokat. Ebből a helyzetből adódóan kétfrontos harcot, folytatnak: egyfelől igyekeznek tudományosan bizonyítani az átvett idegen dallamanyag egy részének értéktelenségét, másfelől a japán zenei folklór alkalmazásának célszerűségét a zeneoktatásban. Ennek érdekében szorgalmas felvilágosító munkát végeznek az édesanyák között. A zenei anyanyelv tanulmányozását követően úgy döntöttek, hogy az oktatást mire-dó hangokkal kezdik. A pentatóniának – a japán folklór sajátosságait figyelembe véve – fontos szerepet szántak.

Legfontosabb feladatuknak a pedagógusok átképzését tartják: évente mintegy ezer óvónő és tanító vesz részt az intézet tanfolyamain. Meg kell jegyezni, hogy Japánban néhány éve hozzákezdtek a Kodály-rendszer szerinti hangszeroktatás megszervezéséhez.

Azokkal a kérdésekkel, amelyeket az adaptálás az Egyesült Államokban felvet, az első Kodály-szimpoziumon legkimerítőbben Lois Choksy, kiváló amerikai zenetanár foglalkozott. Ezért elsősorban az ő megfigyeléseit ismertetjük.

A relatív szolmizáció bevezetése Amerikában semmiféle nehézséggel nem járt. A szimpoziumon rendezett kiállításon olyan könyveket is láthattunk, amelyek már a századfordulón Curwen módszerét népszerűsítették az Egyesült Államokban. Az anyag rendezése érdekében a következőket javasolták: kezdődjön az oktatás a szó-mi hangközzel, de ezt – L. Choksy indítványa értelmében – ne a szó-lá-szó-mi kövesse, mint Kodály hazájában, hanem a szómi-lá-szó, tekintettel a szó-szómi-lá-szó-mi típusú mondókák nagy számára. A pentatóniának, valamint a különböző népi hangsoroknak jelentős szerepet juttatnak. Hangsúlyozottabb lesz azonban a dúr és a dúr jellegű hangsorok szerepe, mint Kodály hazájában. Ritmikai vonatkozásban pedig hamarabb ismerkednek a gyerekek a tizenhatodokkal, a különböző, jellegzetes szinkópált ritmusokkal, és az angol nyelv sajátos hangzásának megfelelően – a 6/8-as ütemmel. Megkönnyítik a munkát a folklórkutatásban elért eredmények (kiemelték William Welles Newel, John és Alan Lomax, Ruth Crawford Seegar, Richard Chase, valamint Edith Fowke gyűjteményeit), valamint a Julliard Repertory Library, a legkülönbözőbb korok zeneműveiből válogatott, gyermekek részére összeállított gyűjtemények és sok-sok hasonló kiadvány.

Az anyag rendezésénél lényegesen nagyobb gondot okoznak az amerikai társadalom és iskolarendszer olyan sajátosságai, mint:

1. a pop-rock kultúra uralkodó jellege a fiatalok zenei műveltségében; 2. a népességvándorlás; 3. a tanulók nemzetiségi-faji összetétele; 4. a zenei és művészeti oktatás elhanyagoltsága és a zenetanárok felkészítésében tapasztalt igénytelenség.

Az első kérdés megoldása érdekében szem előtt tartják egyrészt, hogy a fiatalok nem elemezni szeretik a könnyűzenét, hanem hallgatni, táncolni rá és énekelni; másrészt, hogy a pedagógia célja a tanulók műveltségének szélesítése Kodály útmutatásának – „tananyagnak csak legjobbat, legnemesebbet” – megfelelően.

A népességvándorlás méreteire jellemző adatként említették, hogy egy 500 tanulóval számláló iskolában egyetlen iskolai év leforgása alatt átlag 100 fő jön meg. Az ebből adódó nehézségeken úgy próbálnak úrrá lenni, hogy a kezdő gyerekeket, osztályoktól függetlenül, egy csoportba összefogva tanítják. Míg a fenti gond egyformán nehezedik minden tanár vállára, tanítson bármilyen tantárgyat, a különböző etnikai összetételű osztályok (nem ritkák az angolszász, néger, Puerto Rico-i vagy még kevertebb összetételű osztályok) sajátos kérdéseket vetnek fel a Kodály-módszerrel tanítók számára. Javasolták, hogy a dallamok összeválogatásakor a pedagógus legyen tekintettel minden egyes gyermek zenei anyanyelvére és ugyanakkor a közös hagyományokra. Felmerült a kérdés: alkalmazható-e – Kodály hazájához hasonlóan – az az elgondolás, mely szerint az óvodáskor után a daltanítás legjobb módja, ha előbb azokat az énekeket tanítják meg, amelyek az illető helység sajátos hagyományait alkotják, azt követően a nagyobb földrajzi egység, majd a nemzet, a szomszédos népek és az egyetemes zenekultúra alkalmas darabjait. Az USA-ban sokan a társadalomtudományok tanítása terén is hasonló módon járnak el. Elméletben ez egyet jelent ugyanis a közeli ismerttől a távolabbi ismeretlen felé haladással. Az esztétikai nevelés elhanyagolásából származó negatív jelenségek az egész világon mind több szakembert foglalkoztatnak. Az amerikai pedagógusok aggodalommal szólottak arról, hogy hazájuk legtöbb iskolájában hiányzik a zene, mint kötelező, önálló tantárgy. Mivel központi tantervek, tankönyvek és minden iskolára érvényes órarend nem létezik, a helyi hatóságok döntésétől függ a zeneórák számának meghatározása is. A zene legtöbb teret a középiskolában

kap. (Ennek okát az idézett előadó abban látja, hogy szokássá vált fúvószenekart szervezni, legyen, ami kikísérje a rögbi- vagy futballcsapatot a mérkőzésekre.) A középiskolából szivárgott le a zeneoktatás az alsóbb osztályokba, és ha még marad pénz, akkor fizetnek oktatót az elemi iskolások számára. Ennek következtében nem ritka, hogy a középiskolában zenei analfabéták tanítását bízzák a tanárra. Könnyű belátni, milyen problémákkal jár ez: a tanár nem veheti igénybe az óvodától az egyetemig jól felépített dalanyagot, mert a 14-15 éves tanulók nem mutatnak érdeklődést a néhány hangon mozgó mondókák iránt.

Nehezíti a Kodály-módszer amerikai átültetését a zenetanárok felkészítésében tapasztalható igénytelenség. Nagyszerű intézetek mellett a főiskolák egész sora működik, ahol éppen azok a leggyengébben felkészített hallgatók, akik majd az általános iskolákban zenét tanítanak. De gondot okoz azoknak a kurzusoknak a szaporodó száma is, amelyeken a Kodály-módszert felületesen ismerő (kézjelek, relatív szolmizáció) muzsikusként tanítanak, csodaszerként kínálva portékájukat. (Ezekről mondta L. Choksy, hogy a jéghegynek csak a csúcsát látják!)

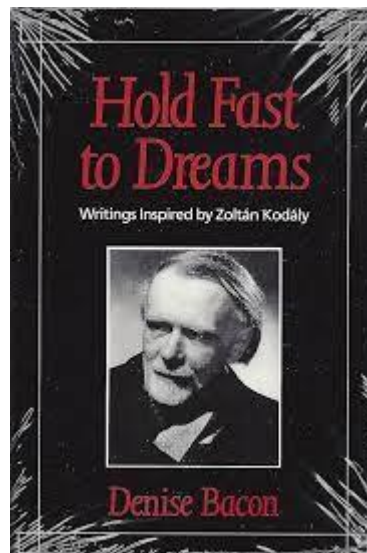

Szőnyi Erzsébet tanítás közben a zongoránál 1974-ben

Szőnyi Erzsébet az adaptáció negatív jelenségeiről szólva írja Rövid összefoglaló a Kodály-módszerről című tanulmányában: „Némely adaptálásban erősen kifogásolható [...] a helyi selejtes zenei anyag felhasználása vagy egy-egy metodikai elem túlságos kidomborítása a többi rovására, vagy éppenséggel elhagyása árán (ritmus-osztinatók, kézjelek stb.), avagy esetleg az illető nép

népzenei anyagától idegen kezdés erőltetése, csupán a módszertani folytonosság egyszerűbb adaptálása végett. Az ilyen irányzatok rossz irányba terelik a jó törekvéseket is, és félrevezetik azokat, akik ebben az interpretálásban ismerik meg a Kodály-módszert. Nem célunk egy-egy elem virtuóz fokra való kiművelése, hanem a teljesség, az ökonomikus egyensúly, a gyermek életkori sajátosságainak megfelelő, értékes zenei anyag felhasználása, és végső sorban: a zenének a megértésen keresztül való megkedveltetése. [...] Kezdetnek Kodály »333 olvasógyakorlat« munkája olyan gazdag ismeretanyagot tartalmaz, hogy bármelyik oldalról is akarjuk megközelíteni a zenei írás-olvasást, vele mindig hidat találunk rajta. Ezt láttuk az angol, kanadai, francia, német, észt, lett, litván, grúz, cseh, osztrák, argentin, svájci, japán kezdeményezéseknél. A gyakorlatok gazdag zeneisége és a kis formák tökéletessége minden kezdő zenetanulónak hasznos örömeire szolgál, és a tanárt munkájában értékes zenei anyaggal látja el.”

A Kodály-módszer amerikai adaptálásának serkentése érdekében létrehozott bostoni Kodály-intézet (és hozzá hasonlóan még két-három főiskola, amelyek ugyan nem viselik Kodály nevét, de pedagógiájának érvényesítéséért dolgoznak) három fontos célt tűzött maga elé: 1. a tanerők átképzését, 2. az általános iskolai és óvodai énektanítást és 3. a tudományos kutatómunka megszervezését.

Tudományos tevékenységüket Denise Bacon igazgató és Barrie Bortnick beszámolóí alapján ismertetjük. A kísérletek indítóokait jól jellemezte James Carlsen, a seattle-i egyetem tanára, Cumberland Stanley-t idézve: „We recognize experimentation as the basic language of proof and as the only decision called

for disagreement between rival theories.” Lényege: rivális elméletek között döntsenek a kísérletek. És hozzátette: „El kell végeznünk a kísérleteket, még akkor is, ha sokak számára fájdalmas eredményeket hoznak.” A bostoni Kodály-intézet kísérleteinek jó része a zenei nevelés úgynevezett „transzfer hatása”-nak vizsgálatára vonatkozott. Például az elemi iskola első és második osztályában párhuzamos csoportok megfigyelésével mérték az írásolvasási készség fejlődését: az egyik csoportot Kodály-módszerrel, a másikat hagyományos módon oktatták. Minden más téren azonos feltételeket biztosítottak a tanulóknak. A második csoportba tartozó fiúk kezdetben jobban olvastak, de az iskolai év végére a Kodály-gyermekek (Barrie Bortnick szóhasználata) már jobbaknak bizonyultak. A második osztály végére előnyük növekedett.

Egy következő kísérletben Kodály-módszerrel oktatót falusi és városi iskolások eredményeit mérték. Itt is, ott is két-két csoportot vizsgáltak: egyiket heti két órában, a másikat naponta oktatták éneke-zenére. A kísérleti idő végén intelligencia- és más próbáknak vetették alá a tanulókat. A naponta zeneoktatásban részesült gyerekek eredményei jobbak voltak. Különösen alkotókészségük bizonyult fejlettebbnek. A városi gyerekek nagy része néger volt. Oktatásukat – meghívottként – Kokas Klára végezte. Tapasztalatairól külön előadásban számolt be. Ő ismertette azoknak a magyarországi kutatásoknak az eredményeit is, amelyeket a heti két óra énekoktatásban részesülők és az úgynevezett ének- és zeneiskolákban tanuló gyermekek között végeztek (ez utóbbiakban kezdetben napi egy óra, a későbbiek folyamán heti 4 óra ének- és zeneoktatás van). A kísérlet eredményeit felmérő kutatók nem tudták, hogy a különböző próbáknak alávetett tanulók melyik csoporthoz tartoznak. A zenepedagógus mellett részt vett a munkában egy-egy antropológus, biológus, pszichológus, matematikus és képzőművész. Az eredmény: 42 különböző mérési terület közül csak kilencben nem bizonyultak jobbnak a napi ének- és zeneoktatásban részesült gyermekek. A kutatómunka vázlatos ismertetését zárják Barrie Bortnick szavai: „Kihívóan hangzik sokak számára, hogy a napi énekoktatás nem gátolja a tanulókat más tantárgyak elsajátításában... Kísérleteink eredményei bizonyítják, hogy az élet legkülönbözőbb területein a gyermekek jobb előrehaladást érnek el, ha napi ének- és zeneoktatásban részesülnek.”

Haszonnal vizsgálhatnánk a Kodály-módszer ausztráliai (az óvodánál kezdték, messzemenő állami támogatással; a munka vezetésével megbízott Deanna Hoerannt minden más kötelezettség alól felmentették), az angliai (kitűnő képviselője Margaret Holden, a Member of the British Empire magas állami kitüntetés birtokosa), az argentinai (a főiskolai oktatás felől közelednek a módszerhez; az 1969-ben megjelent tankönyv szerzője, Domonkos László, a Colegio San Javier tanára), a francia (az adaptálás Jaquette Ribiere Ravelat nevéhez fűződik), a Szovjetunió különböző köztársaságaiban végzett honosítási eredményeket. De a japán és amerikai adaptációk tapasztalatai is elegendőek annak bizonyítására, hogy a Kodály-rendszer internacionalizmusa és demokratizmusa révén hozzájárulhat minden nép zenei műveltségének gazdagításához.

Elmondhatjuk az amerikai Lois Cheksyval: „A huszadik században semminek sem volt akkora hatása a zenei nevelésre, mint a Kodály Zoltán nevével fémjelzett pedagógiának.”

IV.

SZABÓ CSABA: JELLEG ÉS PROZÓDIA. SZÖVEG ÉS ZENE A CANTATA PROFANÁBAN. SZABÓ CSABA ÖSSZEGYŰJTÖTT ÍRÁSAI II. – MŰVELŐDÉSTÖRTÉNET. NÉPZENE – MŰZENE. PROZÓDIA (SZABÓ CSABA NEMZETKÖZI TÁRSASÁG, CELLISSIMO, 2021)

(Parlando 2024/2.)

V.

SZABÓ CSABA ALKOTÁSAI HANGFELVÉTELEKEN

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(20 felvétel\)](#)

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD

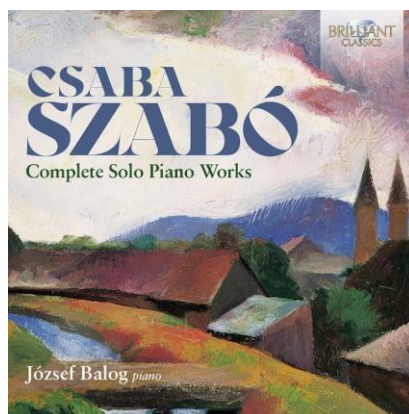

Suite for Cello Solo with Cowbells / Szvit szólógordonkára kolompokkal: I. Quartertone... (4:40)

Suite for Cello Solo with Cowbells / Szvit szólógordonkára kolompokkal: II. Cowbells /... (2:44)

Suite for Cello Solo with Cowbells / Szvit szólógordonkára kolompokkal: III. Quartertone... (4:10)

© 2020 Fotexnet Kft.

Teljes lejátszási lista megtekintése (30 felvétel)

© Brilliant Classics 2023

Teljes lejátszási lista megtekintése (13 felvétel)

2024 Hunnia Recor

VI.
SZABÓ CSABA MUNKÁSSÁGÁRÓL
A PARLANDÓBAN KORÁBBAN SMEGJELENT
ÍRÁSOK

**Szabó Csaba összegyűjtött írásai I. / Részlet a könyvből: A magyar népzene
ötfokú hangsorai és szolmizációjuk + Fittler Katalin recenziója**
(2020/3.)

**Szabó Csaba összegyűjtött írásai II. (A Szabó Csaba Nemzetközi Társaság
és a Cellissimo Zeneművészeti Bt.) (Fittler Katalin)**
(2024/1.)

Szabó Csaba: Complete Solo Piano Works (Balog József) (Fittler Katalin)
(2024/1.)

Két CD Szabó Csaba kamarazenéjéből (Fittler Katalin)
(2025/2.)